

ВЧИТЕЛЬ ЯК РЕЖИСЕР ТВОРЧОЇ ВЗАЄМОДІЇ З УЧНЯМИ

Голік О. Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки БДПУ

Педагог не може не грати.
Не може бути педагога,
котрий не вмів би грати...
А.Макаренко

У сучасних умовах трансформації українського суспільства та соціально-економічних перетворень усе більшого значення набуває проблема професійного становлення особистості. Розвиток системи педагогічної освіти акцентує увагу на формуванні вчителя-професіонала, здатного адаптуватися до мінливих умов соціуму, продуктивно реалізовувати інноваційні педагогічні технології, здійснювати в професійній діяльності саморозвиток та самоосвіту.

З цього питання все більше уваги приділяється саме формуванню педагогічної майстерності майбутніх учителів. Ця галузь знань базується на сучасних дослідженнях проблем формування педагогічної майстерності педагога (І. Зязюн, В. Крутецький, Н. Кузьміна, А. Мудрик, О. Пєхота, Л. Пуховська, О. Рудницька, В. Сластьонін та ін.), психолого-педагогічних основах теорії формування особистості та її художньо-творчого розвитку

(Б. Ананьєв, Б. Асаф'єв, Л. Виготський, Л. Коган, О. Мазуркевич, С. Раппопорт, Л. Столович, В. Сухомлинський, Б. Теплов та ін.), особливостях аматорського художньо-естетичного процесу (Л. Дорогих, А. Каргін, В. Мазєпа, Ю. Петров, Л. Попов, Б. Путілов, Е. Смирнова та ін.).

З огляду на це можна визначити такі основні аспекти поняття "педагогічна майстерність" це синтез:

- професійних знань, умінь, навичок;
- педагогічної техніки;
- майстерності педагога в управлінні собою;
- техніки використання необхідного обладнання в педагогічній діяльності;
- культури мови педагога;
- організації педагогічної взаємодії;
- майстерності педагогічного спілкування;
- педагогічного такту;
- педагогічного вирішення конфліктів;
- майстерності педагога в управлінні освітнім процесом;
- психолого-педагогічного аналізу і оцінці ефективності навчального заняття і виховного заходу.

Однак на сьогодні ще недостатньо розкрито театральну складову педагогічної майстерності майбутнього вчителя.

Пропонуємо розглянути проекцію театральної діяльності на педагогічний процес. На нашу думку, педагог як майстер своєї справи не може бути тільки

актором (тут ми погоджуємося з В.Ц. Абрамяном, який вважає за можливе поєднання двох складових аспектів педагогічної діяльності – педагогічних і психологічних здібностей з виразними та психофізичними здібностями у діяльності актора), він має поєднувати в собі ряд театральних спеціальностей, а саме артиста, режисера, постановника, ведучого тощо. Він є співвиконавцем своєї постанови, тобто уроку. Якщо вчитель – режисер, то учні – актори, які під впливом режисера повинні виконувати певні ролі; якщо вчитель – актор, то учні – глядачі, котрі спостерігають за його діями; якщо вчитель – ведучий, то учні є самостійними одиницями, що можуть проявити власну індивідуальність [1].

Як відомо, всі види виконавства ґрунтуються на поєднанні більш-менш точного відтворення авторського твору і творчого внеску артиста-виконавця. Цей внесок і є трактуванням, інтерпретацією авторського твору, він включає попередню розробку художнього матеріалу в процесі репетицій плюс імпровізації, що народжуються безпосередньо під час виконання. Імпровізаційність полягає й у врахуванні виконавцями особливостей конкретної обстановки – приміщення для виступу, складу аудиторії, загального настрою публіки.

Таким чином, для вчителя складання та проведення кожного заняття потребує творчого підходу, оскільки урок – це завжди різний соціально-психологічний стан класу, різні індивідуальності та відповідно різні схеми проведення уроку, різні методи і технології навчання тощо.

Якщо вчитель – артист, то він має розвинути свою індивідуальність до рівня митця, інакше він не набуде ефективності у формуванні особистості учнів. Відомо, що в товаристві одного виконавця ви проведете цілий вечір – і вам видасться замало, а інший вичерпає себе яскравим виконанням однієї-двох пісень або номерів.

Якщо учні – артисти, то вчитель-режисер повинен враховувати, що учні (як і артисти), крім природних даних, повинні виявляти певну своєрідність, яку режисер зобов'язаний помітити, розвинути до рівня мистецької індивідуальності. Інша справа – яких висот зуміє далі досягти така індивідуальність. Це вже питання честолюбства, працьовитості, розуму і масштабу особистості.

У будь-якому мистецтві обов'язково присутній момент самовираження. Тут режисер – "глина", тобто матеріал, з якого він ліпить свої образи, – це він сам, його особистість, його переживання, думки, враження, доля... Є одна особливість у роботі режисера, – коли вдається досягти образного й емоційного ефекту, що вважається режисерською знахідкою, рішенням, яка багато важить.

Існує таке поняття – молодий режисер. Однак режисер – професія далеко не для юних, бо йому необхідно набути певний досвід, що не дозволить йому ставитись до глядачів як до маси. Розумний, обдарований режисер ясно бачить навіть окремі обличчя в залі, відчуває контакт з ними, спілкується, намагається їх у чомусь переконати.

Майбутній вчитель – це теж режисер. Він має розуміти, що тільки за умов спільної творчості педагогові таланити передати непередаване, тобто несвідоме,

що становить сутність творчості кращих письменників і вчених. Учень, прилучаючись до творчості, стає одним з колективних творців уроку. У цій ролі він мимоволі проникає в атмосферу педагогічної творчості, яка виховує смак, пробуджує естетичні почуття й відроджує до життя митця, котрий спить в душі кожного учня.

Сам факт перебування вчителя в класі й роботи з учнями ще не свідчить, що тут наявний педагогічний процес. Можна вважати, що насправді він виникає в той момент, коли виникають ситуація педагогічної взаємодії та ситуація педагогічного перетворення людини. Якщо реальної взаємодії та реального перетворення немає, то немає й самого педагогічного процесу.

Будь-яка дія режисера, як і вчителя, спроектована на глядача (учня). Тому залежно від того, як уявляє режисер свою аудиторію, що вважає для неї хорошим, а що – поганим, багато в чому залежить напрям його шукань, а в результаті – спрямованість і рівень мистецтва загалом.

1. Абрамян В. Ц. Театральна педагогіка / В. Ц. Абрамян. – К. : Лібра, 1996. – 224 с.
2. Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: Навчальний посібник. – Донецьк: вид-во "Ноулідж" (донецьке відділення), 2010. – 242 с.
3. Педагогічна майстерність: Підручник / за ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. переробл. – К.: СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПРОГРАМУВАННЮ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Горбатюк Л.В., канд. пед. н., доцент;

Бердянський державний педагогічний університет, Бердянськ, Україна

Інформатика сьогодні стала однією з лідерів серед навчальних дисциплін у школі. За обсягом годин вона поступається лише математиці та українській мові. І це є нагальною вимогою часу. Також є правильним, що всередині інформатики збільшено кількість годин на змістову лінію алгоритмізації та програмування. Проте тепер перед школою постає проблема підготовки шкільних вчителів інформатики саме в питаннях алгоритмізації та програмування.

Аналіз науково-методичних досліджень з проблем методики навчання інформатики в рамках системи освіти, як вищої, так і середньої, практичної діяльності вчителів і викладачів інформатики дозволив констатувати недостатню підготовку педагогічних кадрів з алгоритмізації та програмування [1, 2].

Ці обставини визначають необхідність постійного вдосконалення методів, засобів та організаційних форм навчання програмуванню студентів педагогічних вишів, що підвищують ефективність подання навчальної інформації, її використання в сфері їхнього практичного досвіду.